

Lausunto valtionhallinnon tietoturvallisuuden kehitysohjelmasta vuosille 2010–2015

Valtionhallinnon tietoturvallisuuden johtoryhmä on pyytänyt lausuntoa tietoturvallisuuden kehitysohjelmaluonnoksesta vuosille 2010–2015. Kotimaisten kielten tutkimuskeskus pitää kehitysohjelmää pääosin oikeansuuntaisena, mutta on samalla hiukan huolissaan valtion konserniohjauksen toteutuksesta.

Valtionhallintoon kuuluu kovin erilaisia laitoksia, joilla on erilaisia tietoteknisiä tarpeita ja velvoitteita. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen erityisenä haasteena on valtion ja yliopistolaitoksen välillä vuodenvaihteessa noussut hallinnollinen raja. Kehitysohjelman kohdassa 5.3.2 kyllä esitetään kriittisen infrastruktuurin toteuttamista muiden organisaatioiden osalta riittävän yhteensopivaksi, ja näihin muihin organisaatioihin ilman muuta kuuluvat yliopistot, joiden kanssa Kotuksella on voimakasta tutkimus- ja aineistoyhteistyötä. Kyseessä on kuitenkin kahden rivin maininta 60-sivuisessa kehitysohjelmassa, jonka keskeisenä sisältönä muuten on saattaa valtionhallinnon tietoturvaratkaisut yhtenäisiksi. Pelkona on, että yhteishankkeessa työskentelevät tutkijat asetetaan tietoteknisten palveluiden suhteen olennaisesti erilaiseen asemaan sen mukaan, sattuvatko olemaan palvelussuhteessa yliopistoon vai tutkimuskeskukseen. Tällainen epäselvyys on omiaan myös heikentämään tutkijoiden työtehoa, yleistä tietoturvatietoisuutta ja halukkuutta säännösten noudattamiseen.

Kehitysohjelman kohdassa 4.2.2 esitetään, että tietoteknisen työn päällekkäisyyksiä vähentämällä voitaisiin vapauttaa resursseja tietoturvan kehittämiseen. Kuulostaa kuitenkin kovin epärealistiselta, että nykyisin perustietotekniikan ylläpito- ja tukitehtävissä työskentelevää henkilöstöä voitaisiin suoraan kouluttaa uudelleen tietoturvatyöhön. Pitkällä aikavälillä tällaisen tavoitteen voi esittää, mutta ohjelman viiden vuoden aikajänteellä hyötyjä ei vielä saada näkyviin. Myös ajatus ostopalveluiden laajamittaisesta käytöstä kuulostaa pienen ja jo ennestään taloudenpidossaan tarkan laitoksen näkökulmasta ylioptimistiselta.

Kaiken kaikkiaan perustietotekniikkapalveluiden keskittäminen ei ole mitenkään ilmiselvästi tarkoituksenmukainen ja kustannustehokas vaihtoehto. Vaikka osa peruspalveluista onkin sellaisia, joiden tuottaminen on edullisempaa keskitetysti kuin hajautetusti, vastapainona on, että keskittäminen on omiaan vähentämään palveluiden joustavuutta ja heikentämään lähituen palvelutasoa. Tämän seurauksena osa syntyneistä tietotekniikan kustannus- ja tuottavuussäästöistä näkyy sellaisenaan laitosten ydintoiminnan parissa työskentelevien työhyvinvoinnin ja tuottavuuden vähenemisenä.

Tietoturvatyössä on ilmiselvästi tarvetta nykyistä laajempaan keskittämiseen ja tulosohjaukseen. Kehittämisohjelmassa korostetaan kuitenkin nykyisten ohjeiden korvaamista sitovalla tietoturvaohjauksella ja velvoitteiden tehostamista yhteisösakon kaltaisilla sanktioilla, ikään kuin nykytilanteen ongelmat johtuisivat valtaosaltaan laitosten haluttomuudesta. Ohjelmassa olisi syytä kiinnittää enemmän huomiota myös tilanteen toiseen puoleen ja ottaa selvemmin esille se, kuinka nykyistä VAHTIa vahvempi keskitetty tietoturvaorganisaatio pystyisi myös entistä paremmin tukemaan laitosten tietoturvahenkilöstöä.

Myös tietoturvallisuuden tulosohjaukseen liittyvien mittareiden määrittely epäilyttää. Taustalla selvästi on ajatus, että turvallisuustoimintaa arvioitaisiin normaalin tulosohjauksen tapaan kvantitatiivisin mittarein, ja keskeisiin toimenpiteisiin on luettu mukaan tällaisten mittareiden valinta ja käyttöönotto. Tietoturvallisuuden luonteesta kuitenkin johtuu, että olennaisesti kaikki helposti

mitattavat suureet ovat varsinaisen työn kannalta suhteellisen vähämerkityksisiä ja aidosti hyödyllisten mittareiden käyttö on niin monimutkaista, että itse mittaamiseen käytetty aika ei useinkaan enää ole järkevässä suhteessa saavutettuihin hyötyihin. Perinteisten kvantitatiivisten mittareiden käyttö on siksi omiaan ohjaamaan tietoturvatyötä toisarvoisiin suuntiin, kuten VAHTI-ohjeessa 6/2009 aivan oikein huomautetaan. Tietoturvatyön tuloksista ja tilasta saa yleensä todenmukaisemman kuvan kvalitatiivisen arvioinnin kautta.

Vaikka näkemys valtionhallinnosta konsernina sisältää vaaroja, yhtenäistämistä silti tarvitaan, ja pääpiirteissään kehitysohjelma on tervetullut. Valtaosa ohjelmassa esitetyistä toimenpiteistä on sikäli luontevaa jatkoa tähänastiselle valtion tietoturvatyön kehittämislle, että valmiudet sen toimeenpanoon ovat suhteellisen hyvät. Huolimatta siitä, että tietoturvaluudesta on tähänkin saakka pyritty huolehtimaan hyvän tiedonhallintatavan mukaisesti, tietoturvaluuden perustasolle pääseminen edellyttää varsin mittavaa käytäntöjen täsmentämistä ja dokumentoimista. Kehitysohjelman kohdasta 6.4 poiketen työ edellyttää olennaisesti aiempaa suurempia resursseja – Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen tapauksessa noin yhden henkilötyövuoden, siis hiukan yli 1% henkilöstökustannuksista, ohjelman käsittelemälle ajalle.

Kustannusten kasvun vastineeksi tutkimuskeskus toivoo saavansa tietoturvaluuden nivotuksi entistä paremmin osaksi normaalia toimintaa. Tämän voi olettaa näkyvän paitsi turvallisuuden lisääntymisenä myös henkilöstö-, tieto- ja tutkimushallinnon rutiinien terävöitymisenä. Myös käyttäjätunnistuksen federointi sekä valtionhallinnon että korkeakoulumaailman kanssa helpottaa käytännön toimintaa merkittävästi. Niin kauan kuin edellä esitetyt vaarat voidaan välttää, ohjelma on kokonaisuutena tervetullut.

Pirkko Nuolijärvi
tutkimuskeskuksen johtaja

Antti Leino
tietoturvapäällikkö